

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ»

ОБДАРОВАНІ ДІТИ – ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЖАВИ

**Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції**

**26-30 вересня 2013 року
смт. Гаспра, АР Крим**

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОБДАРОВАНОЇ ДІТИНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ»

**ОБДАРОВАНІ ДІТИ –
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
ДЕРЖАВИ**

Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції

26-30 вересня 2013 року
сmt. Гаспра, АР Крим

О-13 **Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави:** матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 26-30 вересня 2013 року, смт. Гагпра, АРКрим – К. : Інститут обдарованої дитини, 2013 – 486 с.

У збірник увійшли статті та тези учасників науково-практичної конференції «Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави», у яких розкриваються сучасні наукові підходи, теорії, концепції та технології з проблем діагностики, розвитку та підтримки обдарованої особистості в освітньому середовищі та соціумі.

Роботи учасників присвячені основним тематичним напрямкам конференції:

- ✓ філософія розвитку обдарованої особистості.
- ✓ сучасні наукові концепції і підходи до вивчення проблеми обдарованості особистості.
- ✓ проблеми діагностики обдарованості особистості.
- ✓ проектування і прогнозування розвитку обдарованості особистості.
- ✓ супровід та підтримка розвитку обдарованої особистості та особливості формування в неї успішних життєвих стратегій.
- ✓ моделювання і проектування розвиваючого середовища обдарованої особистості.
- ✓ інноваційні проекти, програми, технології, методики розвитку і освіти обдарованих дітей і молоді.
- ✓ проблеми виховання обдарованих дітей, стратегії сімейного виховання, взаємодії сім'ї та педагога як фактор розвитку успішної особистості.
- ✓ підготовка фахівців для роботи з обдарованими дітьми та молоддю.

Видання рекомендовано для науковців, керівників та представників навчальних закладів, інститутів післядипломної освіти, педагогічних працівників усіх ланок системи освіти, психологів, соціологів та інших фахівців.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилень на джерела тощо.

Демідов А. В., Михайлова Ю. В., Фірсова Л. О. Особливості копінг-поведінки у подоланні складних ситуацій інтелектуально обдарованих старшокласників	254
Аношина В. П. Взаємодіяєвня сям'ї та школи в воститанні одарених дітей	261
Абашина П. А. Проектирование и прогнозирование развития детской одаренности	264
Лисовець О. В. Досвід організації інтелектуально-ігрової діяльності школярів у Чернігівській області	268
Клименко Н. О. Супровід та підтримка розвитку обдарованої особистості в гімназії та особливості формування успішних життєвих стратегій кожного учня	273
Мельничук С. В. Педагогічна підтримка обдарованих дітей у процесі їх науково-дослідницької діяльності в Малій академії наук	276
Сагайдак В. В. Технологія управління процесом розвитку творчої обдарованості	281
СЕКЦІЯ 3	287
Аматьєва О. П., Саяпіна С. А., Демченко М. О. До проблеми становлення особистості обдарованої дитини	287
Ляшова Н. М., Бондаренко Н. Б. Умови реалізації освітньої регіональної практики роботи з обдарованими дітьми	294
Чепур О. С. Розвиток творчих здібностей в обдарованих дошкільниках	300
Денисюк Н. В. Розвиток потенціальних способностей дітей раннього та дошкільного віку в умовах домашнього батьківського виховання	306
Олерій Л. Є., Роздимаха А. І. Розвиток художніх здібностей у дітей дошкільного віку засобами українського образотворчого мистецтва	312
Білоусько Л. В. Матеріалізовані засоби наочності в навчанні елементів математики дошкільників	318
Валкова В. Г. Методи виявлення обдарованості дітей дошкільного віку	325
Тігченко С. Ю. Складності виявлення обдарованості	327
Петрук І. С. Дитяча обдарованість як проблема педагогів дошкільних навчальних закладів	330
Певтій О. В. Шляхи самоактуалізації та самореалізації творчого педагога у роботі з обдарованими дітьми	333
Руденко Л. С. Змістово-методичне забезпечення підготовки магістрантів дошкільної освіти до розвитку дитячої обдарованості	340
Денисенко Т. А. Сенсорно-пізнавальна активність дітей раннього віку як передумова розвитку обдарованої дитини	343
СЕКЦІЯ 4	350
Дерев'янюк Н. П. Карпатське літо інтелекту (з досвіду роботи літніх шкіль Івано-Франківського обласного відділення МАН)	350
Елькін О. Б. Всеукраїнська Інтернет-платформа «EDUKIT» як інструмент упровадження інноваційних технологій в освіті	355
Іванова Л. І. Пошук нових форм роботи зі здібними учнями в позашкільному просторі. Центр розвитку обдарованої молоді – одна з таких форм	366

ЗМІСТОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРАНТІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОЗВИТКУ ДІТЯЧОЇ ОБДАРОВАНОСТІ

У статті розкрито зміст, сутність підготовки магістрантів дошкільної освіти до здійснення організаційно-педагогічної діяльності з розвитку дитячої обдарованості.

Ключові слова: дошкільна освіта, дитяча обдарованість, змістово-методичне забезпечення.

Постановка проблеми... Результати психолого-педагогічних досліджень доводить, що кількість дітей-дошкільників, віднесених до категорії обдарованих, в Україні зростає. Проте, як показує практика, готовність педагогічного персоналу, керівників дошкільних установ і батьків до створення для таких дітей розвивального середовища в межах дошкільного закладу та в сім'ї, є не достатньою. Тому, виявлені суперечності між наявним та потрібним рівнями готовності магістрантів дошкільної освіти до професійно-педагогічної діяльності з розвитку дитячих обдарувань актуалізували обраний нами напрям пошуку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що дослідженню питанням професійної підготовки майбутніх фахівців сфери дошкільної освіти приділяється належна увага: методичні аспекти підготовки кадрів дошкільної освіти розроблено у працях Л.Артемової, І.Діряківської, К.Крутий, М.Машовель, Т.Поніманської та ін.; дослідження підготовки фахівців дошкільних закладів до окремих видів професійної діяльності і різних аспектів вивчення й навчання дошкільників здійснюють А. Богуш, З.Борисова, Н. Грама, Т.Котик, Л.Крайнова та ін. Проте, незважаючи на значні здобутки науковців, вважаємо, що питання готовності магістрантів спеціальності Дошкільна освіта до творчої організаційно-педагогічної діяльності з розвитку дитячої обдарованості залишилося не повністю вирішеним.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є розкриття змістово-методичного забезпечення підготовки магістрантів, майбутніх організаторів дошкільної освіти до проектування розвитку дитячої обдарованості (на прикладі навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми»).

Виклад основного матеріалу дослідження... Обдарованість, на думку багатьох дослідників, – це своєрідне якісне поєднання здібностей, високого розвитку інтелекту та мотивовані досягнень. Можливість розвитку обдарованості залежить від ряду факторів: суто психофізіологічних, а також середовища, яке підтримує обдарованість (дорослі, батьки, педагоги). Саме середовище – оточуючі дитини, на думку В.Моліко, ще в дошкільному віці мають викласти високий рівень досягнень дитини в сенсорній, психомоторній, сфері спілкування, констатувати сильність до чого-небудь. Тільки тоді можна очікувати на успішні і розвиток обдарованості такої дитини в майбутньому [1, с.31]. Отже, відповідно підготовлене доросле оточення дитини може сприяти розвитку і реалізації її таланту, або, навпаки, гальмувати його. Пріоритетна роль у цьому належить вихователям, керівникам дошкільних установ та батькам. Тільки єдність діяльності сім'ї, дошкільних навчальних закладів, а також зацікавленість і підтримка держави може здійснити стимулюючий вплив на розвиток потенційних можливостей обдарованих дошкільників. Саме тому слід надавати достатньої уваги, по-перше, питанням формування фахової компетентності майбутніх магістрів дошкільної освіти – стимулюванню їх мотивації до педагогічної діяльності,

розширення професійно-педагогічних знань та вмінь, а також здатності використовувати ці знання у практичній діяльності, по-друге, – удосконалення змісту психолого-педагогічних дисциплін, форм, методів, спрямованих на становлення педагогічно обдарованих фахівців.

Враховуючи вимоги сучасних освітніх стандартів нашої держави до підготовки магістрів дошкільної освіти, було розроблено авторську програму курсу «Психолого-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми» (автори Л.С. Руденко, О.А. Венгловська), який є складовою дисциплін психолого-педагогічного циклу і відноситься до блоку за вибором вищого навчального закладу. Курс базується на міждисциплінарних зв'язках із дисциплінами професійно-орієнтованої гуманітарної, професійної та практичної підготовки. Програма дисципліни складатиметься з теоретичних та практичних блоків, метою яких є формування у магістрантів професійно-педагогічних умінь, навичок та способів діяльності: експертного оцінювання обдарованості дітей дошкільного віку та розроблення на цій основі для них індивідуальних програм розвитку за профілем обдарованості; проектування розвивальної діяльності і середовища в ДНЗ для обдарованих дітей та розроблення і презентація методичних рекомендацій для вихователів і батьків щодо розвитку дитячих обдарувань у дошкільному віці. Особлива увага приділена оволодінню магістрантами знаннями та практичними навичками організації взаємодії педагогів та батьків із обдарованими дітьми.

Процес підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в умовах вищого педагогічного закладу є складним і різномічним. Це потребує застосування комплексного, системного та компетентнісного підходів із використанням різних педагогічних форм, методів, засобів і прийомів. У реалізації змісту навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми» ми намагалися переорієнтувати всі форми навчальної діяльності студентів: лекції, семінари, організацію самостійної роботи, систему контролю й оцінювання знань студентів, взаємнн в системах «студент – студент», «студент – викладач».

У процесі підготовки магістрантів ми використовували різновиди лекцій, розповсюджені в практиці вищої школи за кредитно-модульної системи організації навчання. Наприклад, при вивченні першого модуля («Теоретико-методологічні аспекти проблеми розвитку обдарованості») дошкільним є використання тьюторської лекції, мета якої – здійснити огляд основних концепцій обдарованості; ознайомити магістрантів із станом проблеми обдарованості в теорії та практиці; продемонструвати зв'язок даної дисципліни з іншими дисциплінами, виокремити власну позицію викладача щодо проблеми обдарованості; надати методичні поради магістрантам щодо самостійної роботи над змістовим модулем та підготовкою до модульного контролю, рекомендувати з коментарями список основної та допоміжної навчальної і наукової літератури, інших інформаційних джерел тощо. Використання при цьому технічних засобів – раціональних презентацій, мультимедійної підтримки збуджує інтерес, стимулює і направляє внутрішню енергію магістрантів у русло продуктивного освоєння дисципліни.

Як показує практика, вивчення деяких тем (наприклад, «Методична робота в ДНЗ з обдарованими дітьми») доцільно здійснювати з використанням лекцій з елементами колективного дослідження, що є різновидом проблемного навчання. Участь досвідчених фахівців дошкільної освіти – представників районних управлінь освіти, вихователів-методистів, які мають передовий досвід організації методичної роботи з педагогічними кадрами в дошкільних освітніх установах щодо розвитку дитячої обдарованості, надають можливість магістрантам чітко уявити собі можливості практичного застосування теоретичних розробок проблеми обдарованості [2, с.6]. При використанні таких лекцій, поряд із наданням навчальної інформації у формі монологу, ми постійно пропонували магістрантам завдання теоретичного або практичного характеру із зверненням до спеціаліста-практика. Створення проблемних ситуацій, використання проблемних та інформаційних питань включило мислення магістрантів, а діалоговий підхід дав змогу не тільки слухати й конспектувати нову інформацію, а й на основі аналізу позицій викладача і фахівця-

практика, узагальнити зміст пропонованого матеріалу, самостійно обмірковувати, усвідомити його і на цій основі виробити власну думку, визначити своє ставлення до керівництва, планування, організації та контролю навчально-виховної роботи з розвитку дитячої обдарованості.

Позитивні результати для проведення спільних «методичних посиденьок», семінарів, диспутів із залученням керівників ДНЗ, викладачів-методистів на базі методичних кабінетів ДНЗ, коли студенти мають можливість ознайомитися з організацією роботи з розвитку дитячої обдарованості безпосередньо в умовах конкретного дошкільного освітнього закладу. Організація практико-орієнтованого середовища розвиває практичні навички магістрантів, створює сприятливий психологічний клімат, позитивний настрій, тим самим спонукає мотивацію до педагогічного фаху, посилює творчу активність та пізнавальні інтереси студентів, дає можливість «зануритися» в реальні умови майбутньої професії, забезпечує зв'язок теорії з практикою.

Особливу цінність має індивідуальна навчально-дослідна діяльність студентів. Вона є видом позааудиторної індивідуальної діяльності, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Використання у змісті ІНДЗ розробленої дисципліни елементів істаційних технологій – розроблення та презентація науково-методичної розробки семінару-практикуму для викладачів ДНЗ щодо роботи з обдарованими дітьми, надає можливість магістрантам розвинути професійні поведінкові вміння, застосовуючи типові професійні ситуації з фрагментами театралізації. Цей вид навчального проекту дозволяє студентам систематизувати, узагальнити, закріпити і застосувати знання з проблеми обдарованості на практиці в передбачуваних предметно-соціальних умовах, тим самим формуючи певний професійно-педагогічний досвід магістрантів.

Проведення «круглого столу» на завершальному етапі вивчення дисципліни із запрошенням науковців відділу діагностики обдарованості Інституту обдарованої дитини НАПН України, дало особливого інтересу магістрантів до проблеми обдарованості. Метою «круглого столу» було ознайомити магістрантів з останніми здобутками науковців щодо експертного оцінювання обдарованості дитини та особливостями організації індивідуалізованого навчання і виховання обдарованих дітей (зокрема, з авторської програмою доктора психологічних наук, професора В.У.Кузьменко); визначити основні позиції студентів щодо психолого-педагогічного консультування та підтримки обдарованості дітей у сім'ї; розвинути потребу студентів у самоосвіті з питань розвитку обдарованості дошкільників. Організація і проведення дискусії під час заходу показала, що магістранти виявили толерантність, повагу у діалозі з науковцями, професорсько-викладацьким складом, один з одним та здатність у встановленні зв'язків між змістовним наповненням кожного аргументу і ефективністю спільного розв'язання нових проблемних питань. Це підкреслило сильні сторони майбутніх фахівців, ступінь їх обізнаності в проблемі, а також моральної відповідності і готовності до організаційно-педагогічної діяльності з розвитку дитячої обдарованості.

Висновки. Потреба подолання суперечності між існуючим станом підготовки магістрів дошкільної освіти і новими вимогами суспільної практики потребує удосконалення їх готовності до творчої педагогічної діяльності. Розроблений навчальний курс дисципліни «Психолого-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми» торкається актуальних питань щодо закономірностей становлення майбутніх фахівців дошкільної освіти та формування їх готовності до розвитку обдарованості дітей дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кульчицкая Е.И. Сирень одаренности в саду творчества / Е.И. Кульчицкая, В.А. Молжко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – С. 31
2. Інноваційні технології навчання як інтегративно-комплексний засіб активізації навчальної діяльності : метод. рекомендації [Укладач Л.А. Язимова] – К.: МАУП, 2007. – С. 6